

ਪੜ੍ਹੋ ਪੰਜਾਬ, ਪੜ੍ਹਾਓ ਪੰਜਾਬ

ਜਮਾਤ ਛੇਵੀਂ

ਗਲੋਬ: ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਾਡਲ

ਤਿਆਰ ਕਰਤਾ: ਬੀਰਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਥਿੰਦ

ਬੀ.ਐਮ. ਬਲਾਕ ਜੰਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ

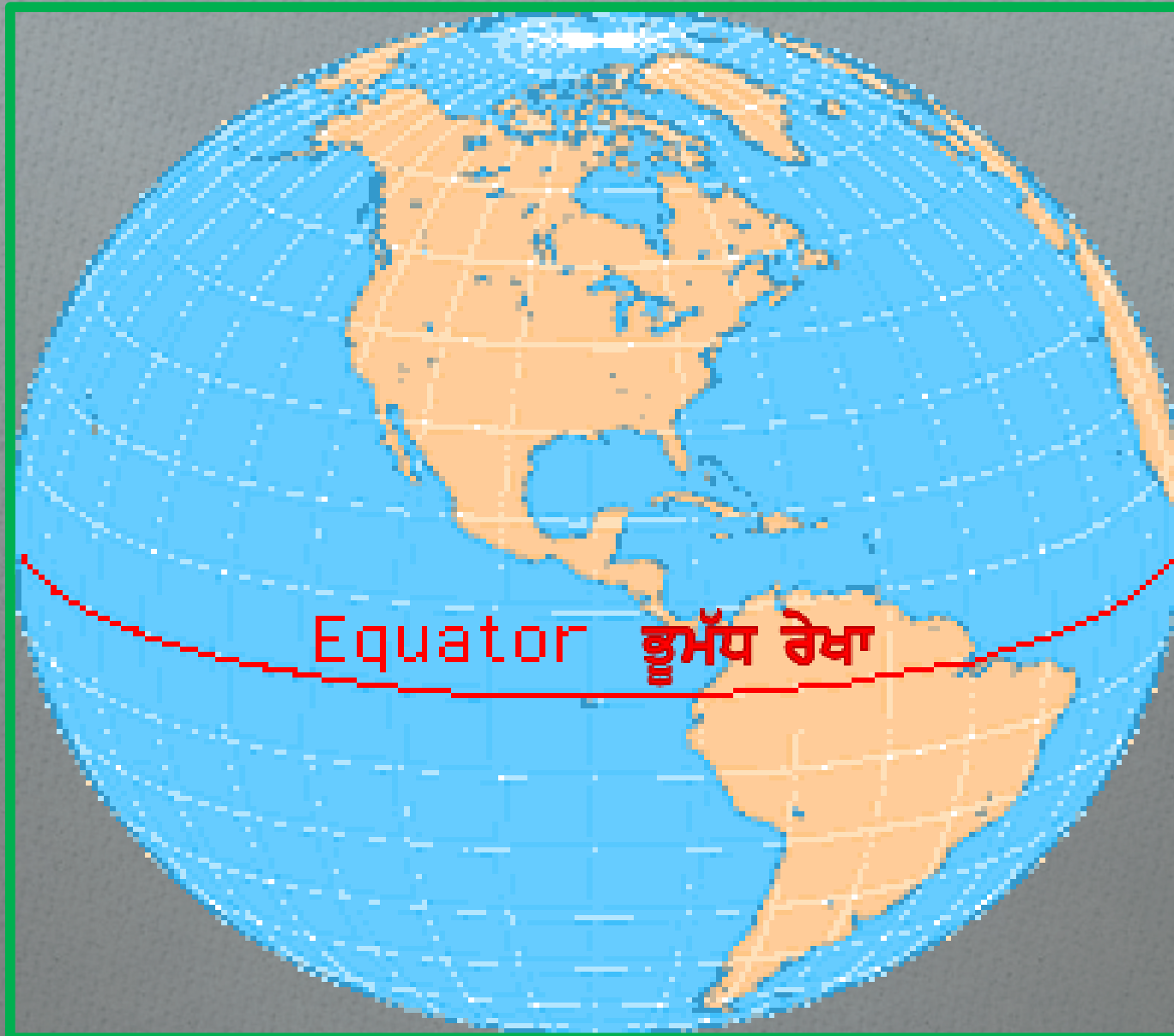
ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ

- ⌘ ਧਰਤੀ ਦਾ ਆਕਾਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਗੋਲੇ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਪਰਖਣ ਲਈ, ਇਸ ਦਾ ਮਾਡਲ, ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਲੋਬ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਗੋਲ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਰਤ-ਗੋਲਾ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਗੇਂਦ ਵਾਂਗ ਗੋਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਿਰਿਆ ਤੋਂ ਕੁਝ ਚਪਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗਲੋਬ ਧਰਤੀ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਮਾਡਲ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਤ੍ਰੈ-ਪਾਸੀ ਮਾਡਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗਲੋਬ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਹੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।
- ⌘ ਗਲੋਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਦੇਖੋ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ, ਮਹਾਂਸਾਗਰਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ, ਦੂਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲੋਬ ਹੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਰੂਪ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਦੇ ਭੂ-ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨਾਪ ਅਨੁਸਾਰ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਰਗੀ ਨੁਹਾਰ, ਗਲੋਬ ਉੱਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਅਤੇ ਮਹਾਂਦੀਪ।
- ⌘ ਗਲੋਬ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆਂ ਤਹਾਨੂੰ ਉਪਰਲੇ ਸਿਰੇ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਸਿਰੇ ਦੇ ਪੇਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ। ਉੱਪਰਲੇ ਸਿਰੇ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਧਰੁੱਵ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਸਿਰੇ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਧਰੁੱਵ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਗਲੋਬ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚਕਾਰੋਂ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰੇਖਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਭੂ-ਮੱਧ ਰੇਖਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਕਲਪਿਤ ਰੇਖਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਲਈ ਖਿੱਚੀ ਹੈ। ਇਹ ਰੇਖਾ ਧਰਤ-ਗੋਲੇ ਨੂੰ ਅਰਥ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੀ ਹੈ।

ਗਲੋਬ-ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਾਡਲ

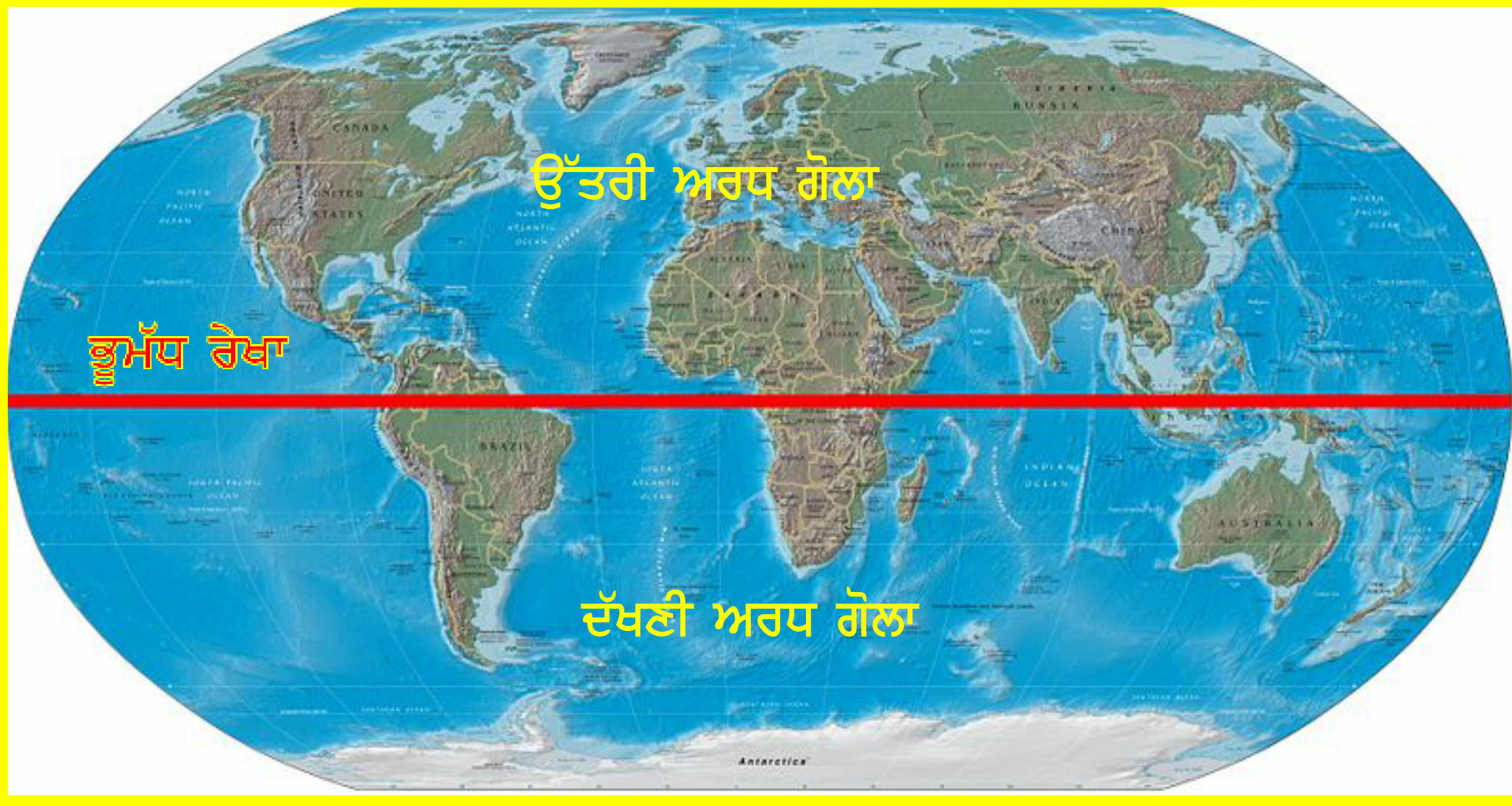

ਭੂਮੱਧ ਰੇਖਾ

ਇਹ ਇੱਕ ਕਾਲਪਨਿਕ ਰੇਖਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਦੋ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੀ ਹੈ।

ਅਰਧ ਗੋਲਾ

ਭੁਮੱਧ ਰੇਖਾ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਦੋ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਿਆ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੀ ਹੈ। ਭੁਮੱਧ ਰੇਖਾ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਅਰਧ ਗੋਲਾ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਅਰਧ ਗੋਲਾ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੈਰਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦਿਉ।

1. ਗਲੋਬ ਧਰਤੀ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਮਾਡਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿੰਨੇ ਪਾਸੀ ਮਾਡਲ ਹੈ?

(ੳ) ਦੋ-ਪਾਸੀ   (ਅ) ਤ੍ਰੈ-ਪਾਸੀ   (ੲ) ਇਕ-ਪਾਸੀ   (ਸ) ਚਹੁੰ-ਪਾਸੀ

2. ਇਹ ਇੱਕ ਕਲਪਿਤ ਰੇਖਾ ਹੈ ਜੋ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਅਰਧ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੀ ਹੈ?

(ੳ) ਭੂ-ਮੱਧ   (ਅ) ਕਰਕ   (ੲ) ਮਕਰ   ਸ) ਇਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

3. ਗਲੋਬ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਪੇਚ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

(ੳ) ਦੱਖਣੀ ਧਰੁੱਵ   (ਅ) ਉੱਤਰੀ ਧਰੁੱਵ   (ੲ) ਉੱਤਰ-ਦੱਖਣੀ ਧਰੁੱਵ   (ਸ) ਲੋਹੇ ਦਾ ਪੇਚ

4. ਗਲੋਬ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪੇਚ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

(ੳ) ਦੱਖਣੀ ਧਰੁੱਵ   (ਅ) ਉੱਤਰੀ ਧਰੁੱਵ   (ੲ) ਉੱਤਰ-ਦੱਖਣੀ ਧਰੁੱਵ   (ਸ) ਕੁਝ ਨਹੀਂ